

Els frares caputxins fan burla de les més fines, brindant-se amb gallines, polles i bon estofat, mentre brinden al veïnat silicis i disciplines, és a dir, càstigs. Per Barcelona és sabut que, amb tant fricandó i rostits, la barba els ha crescut molt més d'un través de dit.

Ho diu un llarg poema de final del XVIII escrit per Pau Puig. I aquest poeta —nascut a Barcelona el 1722 i mort a la mateixa ciutat el 1798— no era pas cap menjacapellans, sinó un capellà de l'orde dels clergues regulars menors, predicador de fama i mestre de novicis del convent barceloní de Sant Sebastià, on vivia, convent enderrocat amb l'obertura de la Via Laietana que ocupava els actuals jardinetes de la plaça d'Antonio López, al costat de la Llotja.

Se n'han conservat sis versions manuscrites, del poema, i ara finalment la filòloga Maria Rosa Serra Milà n'ha establert l'edició crítica, al costat de la de tots els restants poemes catalans d'un escriptor que va ser molt prolífic, tant en català com en castellà.

L'*Obra Catalana* de Pau Puig ha estat publicada per l'Editorial Barcino i consta de 172 poemes (de publicats, només 18) i tres obres teatrals en vers. Els poemes sumen uns 5.000 versos. En castellà en va escriure més, uns 8.000.

El poema en el qual Pau Puig critica la hipocresia dels frares caputxins pren com a excusa les festes de beatificació del religiós de l'orde Llorenç de Bríndisi, celebrades a Barcelona el 1783, i això li permet d'utilitzar el verb *brindar* i els seus derivats al llarg de tot el poema, com també la paraula *barba*, un dels atributs més vistosos dels caputxins.

La sàtira de Pau Puig no seria pas més grollera, en mans d'un descregut.

De tant menjar, uns caputxins han perdut l'apetit “amb gran incendi d'orines”; uns altres “tenen cagarrines” i un tercer vomita un gran tros de pollastre, fins al punt que el doctor, astorat, li diu, tot resolut: “Vostè, pare, ha endrapat molt, puix reparo en los racons/ crema, sopa, macarrons,/ mero, flam i fins ou molt.”

Els caputxins no van ser les úniques víctimes de les burles de Pau Puig. També li tocà el rebre a un predicador com ell, el canonge del bisbat de Lleida, Joan Baptista Arajol i Lledós.

De fet, la burla va ser motivada per una ofensa: el canonge l'havia bescantat. Pau Puig li va dedicar una dècima,

EL TEMPS

El caputxí cuiner resa mentre vigila com bull l'olla, en una estampa del 1648. El pare Pau Puig, els veia, a més, golafres.

Caputxins golafres i dones afamades, a la Barcelona del XVIII

El poeta bilingüe Pau Puig, religiós barceloní del XVIII, va convertir la literatura en un divertiment. L'Editorial Barcino ha publicat la seva obra escrita en català, en edició crítica i anotada.

i els primers quatre versos fan així: “A l’Arajol, li diràs/ que si’s digués Arajul/ fóra consonant de cul/ i molt just que me’l besàs.”

També en va ser víctima un religiós arxiver. Com els caputxins, el poeta l’acusa de golafreria: “Embesteix la vianda amb aires de cirurgia”, perquè fa “les galtes ventoses i los deu dits, unes pinces”.

Pau Puig critica la golafreria però elogia la bona taula. Sobretot, la de la Fonda dels Tres Reis.

A aquest establiment va dedicar deu composicions laudatòries breus en català i tres en castellà, que normalment es penjaven a les parets de l'establiment situat al carrer del Malcuinat —quina ironia!—, prop del Fossar de les Moreres.

El religiós poeta escrivia sovint versos dedicats a establiments comercials, adés fent referència a imatges o capelles que s'hi havien col·locat, adés al·ludint humorísticament als productes i serveis que s'hi oferien.

Generalment, aquests poemes es penjaven a les parets de la botiga o al carrer, perquè els clients i passavolants poguessin llegir-los. Era la publicitat del moment.

Al poema “Barbas, garsetes i testes”, desitja bon Nadal als clients, bo i fent propaganda dels serveis que ofereix el barber dentista.

La golafreria no era pas cosa exclusiva dels religiosos, com reporten els seus poemes. Era costum general d'atipar-se bé, especialment de carn i de llard, abans de començar la quaresma. Per a il·lustrar els costums del Dijous Gras, Joan Amades va reproduir el poema de Pau Puig que ho comentava, sense dir el nom de l'autor.

El poeta hi fa ús d'expressions de doble sentit gastronòmic i eròtic. Els homes, “per dar gust a les dones, porten la cassola al forn”.

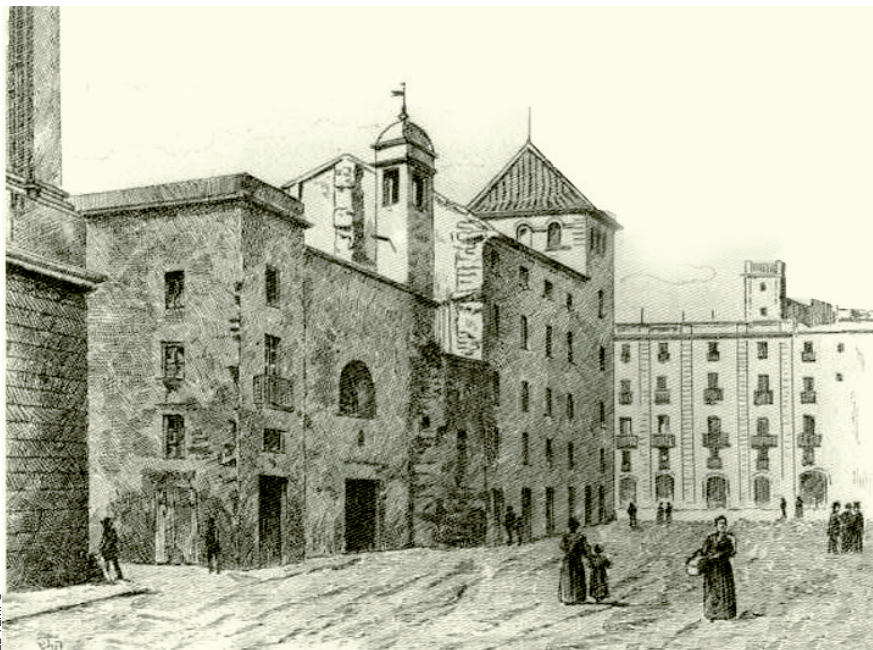
Les apetències eròtiques de les dones, en contraposició amb la quaresma, li fan dir, en un altre poema, que van a la peixateria, “comprant peix i venent carn”.

El poeta admira l'encant de les noies que passegen per la fira del carrer de Sant Pere Més Baix, amb els vestits primers d'estiu. El capellà s'hi mostra eròtic: “Quines minyones tan sanes/ en est barri trobaràs!/ Aquell deix, aquell garvàs,/ aquells culets de indians/ que diuen ‘dilluns, dimarts’/ no t'obren, xarric, les ganes?”

La majoria de poemes de Pau Puig prenen com a motiu un esdeveniment, públic o personal, i tenen la finalitat de divertir el lector. La seva obra té en general un to burleta, enginyós, juganer i benhumorat.

El tema religiós hi és recurrent, si bé l'autor no el tracta pas de manera fèrvida i convencional, sinó amb frescor, naturalitat i –gairebé sempre– humor.

Tot i que era un clergue responsable que predicava, ensenyava i assistia malalts, i que va tenir càrrecs de prestigi, la religiositat de Pau Puig, considera Maria Rosa Serra Milà, no és gens abandonada. Extravertit i sorneguer, valorava el benestar i el gaudi dels sentits.

El convent de Sant Sebastià de Barcelona, instal·lat a l'actual plaça d'Antonio López, on el poeta va formar-se i va viure. Pertanyia a l'orde dels clergues regulars menors.

Com els autors de l'època –el Rector de Vallfogona, Francesc Fontanella, Quevedo...–, no s'està de fer humor amb els morts. En un epitafi humorístic se'n fum d'un escolà murri que robava ciris d'un convent amb la complicitat de Jesucrist, perquè amagava els diners de la venda rere un santerist.

L'autor aprofita l'ocasió per a fer els seus habituals jocs de paraules, especialment brillants en els versos finals. Si l'escolà mort ressuscita “i si no es troba el cos/ se dirà en l'hora postrera/ que un home de tanta cera/ no és miracle se haja fos”.

Els altres poemes són de tipus costumista i anecdòtic, de tema galant i eròtic, i de comunicació familiar i amical.

Gràcies al costumisme dels poemes, la vida barcelonina de l'època hi és reflectida. Cal recordar que el convent de Sant Sebastià era situat en un barri dels més populars: davant les voltes dels Encants, on s'instal·laven parades de robavellaires.

L'obra de Pau Puig reflecteix també l'escepticisme que els homes de formació religiosa com ell tenien aquell final del Set-cents envers els avenços científics. Per exemple, dedica un poema al fracàs del primer intent d'enlairament d'un globus aerostàtic a Barcelona, el gener del 1784. El va escriure en forma de recreació dels *Goigs de la Mare de Déu del Roser*.

La llengua. El llenguatge de Pau Puig s'acosta volgutament al llenguatge col·loquial barceloní del moment. És una llengua plena de frases fetes i modismes, i també abundant de paraules vulgars o grolleres.

Ara bé, la cultura que posseïa s'hi evidencia, especialment en la solidesa de l'estructura gramatical. I, al costat de les formes lingüístiques més populars, hi apareixen cultismes i referències als clàssics o a la Bíblia, i metàfores o més figures literàries de moda en el rococó. Finalment, els castellanismes són abundants en el lèxic i poc habituals en la sintaxi.

Les obres de teatre atribuïdes a Pau Puig que es conserven són quatre: en català, una comèdia hagiogràfica –de sants– i dos entremesos; i en castellà, un tercer entremès. Els entremesos són peces d'un sol acte, d'intenció còmica i satírica. *L'Entremès de las beates* és protagonitzat per tres dones que, per a impressionar les seves companyes i els religiosos de la parròquia, fingeixen haver presenciat l'aparició d'un arcàngel portador de missatges divins. I a *L'Entremès del cavaller* la sàtira va contra un noble que es vanta de la seva noblesa i de la seva vida benestant, però en realitat les passa magres i ni tan sols pot pagar el seu criat.

Lluís Bonada